

İşbu not, SKDM uygulamasına ilişkin temel düzeyde bilgi vermek üzere oluşturulmuştur. Uygulamaya ilişkin birçok detaya ve unsura yer verilmemiş olup tam bilgi edinilmesi için ilgili AB mevzuatına başvurulması önem arz etmektedir.

AB SINIRDA KARBON DÜZENLEME MEKANİZMASI

Faydalı Linkler:

<https://ticaret.gov.tr/dis-iliskiler/yesil-mutabakat>

https://taxation-customs.ec.europa.eu/carbon-border-adjustment-mechanism_en

<https://customs-taxation.learning.europa.eu/course/view.php?id=757§ion=10>

https://taxation-customs.ec.europa.eu/system/files/2023-08/CBAM%20Guidance_non-EU%20installations.pdf

Tanımlar:

- Emisyon Tanımları:

Doğrudan emisyon: ürünün üretim süreçlerinden kaynaklanan emisyon (üretim sürecinde tüketilen ısıtma ve soğutmanın üretiminden kaynaklı olan emisyonlar da dahil)

Dolaylı emisyonlar: Üretimde kullanılan elektrik enerjisinin üretimi aşamasında salınan emisyon.

Girdi kaynaklı dolaylı emisyonlar: Ürünün üretiminde girdi olarak kullanılan ve yine SKDM ürün listesinde yer alan girdi/ara malların üretimi aşamasında salınan emisyonlar. *(Tedarikçilerden temin edilerek hesaplamaya dahil edilecektir.)*

- Gömülü emisyonlar: üretim sürecinde tüketilen ilgili ilgili girdi malzemelerin (precursor) gömülü emisyonları da dahil olmak üzere, malların üretimi sırasında açığa çıkan emisyonlar anlamına gelir.
- Üçüncü Ülkeler: Avrupa Birliği'nin gümrük bölgesi dışındaki bir ülke veya bölge
- Emisyon: sera gazlarının mal üretiminden dolayı atmosfere salınması

Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması'nın (SKDM) Amacı Nedir?

Avrupa Birliği, 11 Aralık 2019 tarihinde açıkladığı Avrupa Yeşil Mutabakatı (AYM) ile 2030 yılına kadar sera gazı emisyonlarını 1990 seviyelerine göre %55 azaltma hedefini ve 2050'ye kadar iklim nötr olma amacını gerçekleştirmek için net bir yol haritası belirlemiştir. Temmuz 2021'de Avrupa Komisyonu, AYM kapsamındaki en kapsamlı politika paketlerinden olan "Fit

İşbu not, SKDM uygulamasına ilişkin temel düzeyde bilgi vermek üzere oluşturulmuştur. Uygulamaya ilişkin birçok detaya ve unsura yer verilmemiş olup tam bilgi edinilmesi için ilgili AB mevzuatına başvurulması önem arz etmektedir.

for 55” politika paketini sunmuştur. AB Emisyon Ticaret Sistemi’nin (ETS) revizyonu ve AB Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması’na (SKDM) ilişkin yasama önerileri de bu pakette yer almaktaydı.

AB, 2005 yılından beri uyguladığı ETS ve diğer çevre politikaları nedeniyle üreticilerinin çevre düzenlemeleri bulunmayan ülke veya bölgelere üretimlerini kaydırmaları olarak tanımladığı “karbon kaçağı”nı önlemek için kendi ETS’si içerisinde yer alan sektörlerle ETS kapsamında teslim etmeleri gereken tahsisatların bir kısmını ücretsiz olarak dağıtmakta ve yer yer bu aracı bir teşvik unsuru olarak da kullanmaktaydı.

Ancak, AYM ile iklim politikalarını ve hedeflerini sıkılaştıran AB’nin azaltım hedeflerine ulaşabilmesi için ETS’yi de sıkılaştırması gereği nedeniyle, ücretsiz tahsisatları aşamalı olarak sıfırlanması takvimlendirilmiş ve bu süreçte karbon kaçağı riskini bertaraf etmek için öncelikli olarak karbon yoğun sektörlerde, ürün grupları bazında sınırdaki karbon düzenleme mekanizması oluşturulmuştur.

Özetle AB, SKDM’nin amacını karbon kaçağı riskini önlemek ve AB’nin iklim azaltımı konusunda artan hedefini desteklemek olarak açıklamaktadır.

SKDM İşleyişi Nasıl Olacak?

Avrupa Birliği’nin uluslararası ticaret kuralları ve AB’nin ikili ve çok taraflı yükümlülükleri gereği ETS’ye eşdeğer/ETS’den daha fazla bir yük getirmeyecek bir düzenleme olarak tasarlanmak durumundadır.

SKDM’yi kuran **AB Tüzüğü¹ ((EU) 2023/956)** 16 Mayıs 2023 tarihli AB Resmî Gazetesinde yayımlanarak yürürlüğe girmiş olup uygulamanın geçiş dönemi 1 Ekim 2023 tarihi ile başlamıştır. AB’ye ihraç edilen SKDM kapsamındaki ürünlere gömülü seragazı emisyonları ve üçüncü ülkelerde ödenen karbon ücretleri için **raporlama yükümlülüğü getiren geçiş dönemi 31 Aralık 2025 tarihine kadar uygulanacak olup SKDM’nin mali yükümlülükler içeren uygulama dönemi 1 Ocak 2026 tarihi itibarıyla başlayacaktır.**

Geçiş Dönemi Uygulama Usul ve Esaslarını düzenleyen **(EU) 2023/1773 sayılı Komisyon Uygulama Tüzüğü** ise 17 Ağustos 2023 tarihinde kabul edilmiştir.

¹ (EU) 2023/956 sayılı Tüzük AB Başkanlığı tarafından Türkçeye çevrilmiş olup çeviriye [bu bağlantıdan](#) ulaşabilirsiniz.

İşbu not, SKDM uygulamasına ilişkin temel düzeyde bilgi vermek üzere oluşturulmuştur. Uygulamaya ilişkin birçok detaya ve unsura yer verilmemiş olup tam bilgi edinilmesi için ilgili AB mevzuatına başvurulması önem arz etmektedir.

Geçiş Döneminde SKDM beyan sahipleri (AB’de yerleşik ithalatçılar ya da ithalatçının dolaylı gümrük temsilcisi eğer ithalatçı AB’de yerleşik değilse dolaylı gümrük temsilcisi) AB’ye ithal ettikleri ürünlere gömülü seragazı emisyonlarını raporlamakla yükümlüdürler. Bu nedenle bu verileri ihracatçı firmalardan talep edeceklerdir. Ayrıca, SKDM kapsamındaki bir ihraç ürününü bünyesinde yer alan yine SKDM kapsamında bulunan bir girdinin (precursor) üreticisinin farklı olması durumunda bu ürün için gömülü emisyon verisinin girdinin üreticisinden/tedarikçisinden toplanması gerekmektedir. Bu kapsamda, geçiş döneminde ilk rapor Ocak 2024 sonuna kadar sunulacak ve 1 Ekim 2023-31 Aralık 2023 döneminde ithal edilmiş olan ürünler için hazırlanacaktır.

Geçiş döneminde, raporların doğrulanması zorunluluğu bulunmamaktadır. Geçiş dönemi, uygulama esaslarının oturtulması, veri toplanması ve uygulamanın iyileştirilmesine yönelik aksayan noktaların tespit edilmesi gibi amaçlara hizmet edecek, bu dönemdeki deneyim çerçevesinde gerekli iyileştirmeler ve ikincil mevzuat düzenlemeleri gerçekleştirilecektir.

1 Ocak 2026 itibariyle uygulama dönemi başladığında, SKDM kapsamı ürünleri, sadece yetkilendirilmiş ithalatçılar ithal edebilecektir. Yetkilendirilmiş SKDM beyan sahiplerinin gömülü emisyonlara karşılık gelen miktarda SKDM sertifikasını satın almaları gerekecektir.

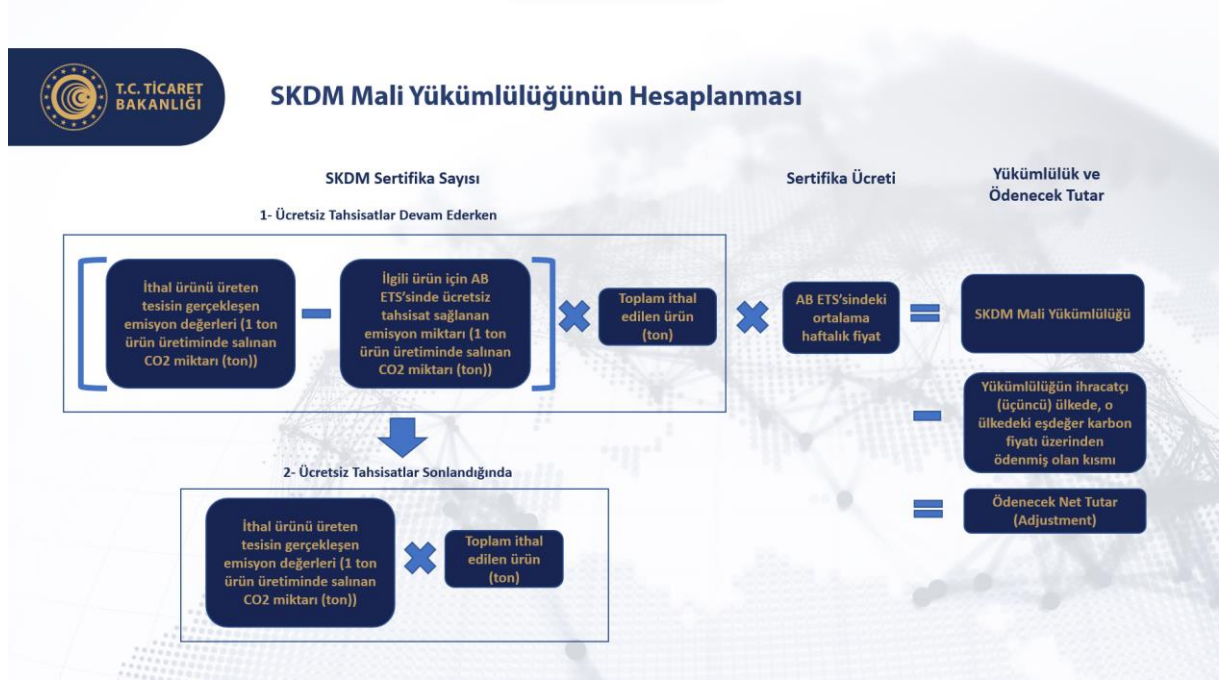
SKDM sertifika fiyatı AB ETS’de oluşan haftalık ortalama fiyattan hesaplanacaktır.

Burada, önemli bir husus AB ETS kapsamında AB’li üreticilere sağlanan ücretsiz tahsisatlar ve üçüncü ülkelerde ödenen karbon ücretleridir. AB ETS içerisinde ücretsiz olarak verilen tahsisat miktarları aşamalı olarak azaltılarak 2034 yılı itibariyle sıfırlanacaktır. Bu seneye kadar, ücretsiz tahsisat miktarları SKDM yükümlülüklerinden düşülerek hesaplama yapılacaktır.

(Şekil 1)

Ayrıca yine üçüncü ülkelerde ödenen karbon ücretleri de SKDM sertifika yükümlülüğünden düşülebilecektir. SKDM Tüzüğü’nün ve Uygulama Tüzüğü’nün 9’uncu maddelerinde yer alan düzenlemeye göre herhangi bir iade ya da tazmine konu olmayan ve fiilen ödenen ücretler dikkate alınacaktır. (Şekil 1) Ana uygulama dönemine kadar üçüncü ülkelerde ödenen karbon ücretlerinin uygulanmasına ilişkin ikincil bir mevzuat yayımlanacaktır. Geçiş döneminde üçüncü ülkelerde ödenen ücretlerin raporlanmasında talep edilen bilgiler Uygulama Tüzüğü’nün 7. maddesinde yer almaktadır.

İşbu not, SKDM uygulamasına ilişkin temel düzeyde bilgi vermek üzere oluşturulmuştur. Uygulamaya ilişkin birçok detaya ve unsura yer verilmemiş olup tam bilgi edinilmesi için ilgili AB mevzuatına başvurulması önem arz etmektedir.

Şekil 1: SKDM Mali Yükümlülüğünün Hesaplanması

SKDM, demir-çelik, alüminyum, çimento, gübre, elektrik ve hidrojen sektörlerindeki ürünleri kapsamaktadır. SKDM'ye tabi ürünler ve ilgili ürünlerle ilişkili sera gazları (EU) 2023/956 sayılı Tüzük metninin "Ek I (Annex I)" başlıklı ekinde listelenmektedir. Ürünlerin tanımlanmasında gümrük tarife istatistik pozisyonu (GTİP/CN) kodları esas alınmıştır.

[\(EU\) 2023/1773](#) sayılı Uygulama Tüzüğü'nün Ek II'sinde yer alan (Annex II) Tablo 1'de SKDM kapsamındaki ürünler için "toplu ürün kategorileri" tanımlanmıştır. Bu kategoriler, (AB) 2023/956 sayılı Tüzüğün Ek I'inde listelenen mallara karşılık gelen gömülü emisyonların belirlenmesi için üretim süreçlerinin sistem sınırlarını tanımlamak amacıyla kullanılır.

Şu aşamada bu 6 sektör belirlenmiş olmakla beraber, 2025 yılında mevzuatın gözden geçirilmesi, sonraki dönemde de iki yılda bir yapılacak gözden geçirmelerle, mekanizmanın AB'nin Emisyon Ticaret Sistemi (ETS) içerisinde yer alan yeni sektörler veya ürün gruplarına teşmil edilmesinin hedeflendiğini de dikkate almak gerekmektedir.

Gömülü Emisyonların Hesaplanması

Ürünlerdeki gömülü emisyonlar SKDM Tüzüğü ((EU) 2023/956) Ek IV'te belirtilen ve Uygulama Tüzüğü'nün ((EU) 2023/1773) Ek III'ünde detaylandırılan yöntemlere göre hesaplanır.

İşbu not, SKDM uygulamasına ilişkin temel düzeyde bilgi vermek üzere oluşturulmuştur. Uygulamaya ilişkin birçok detaya ve unsura yer verilmemiş olup tam bilgi edinilmesi için ilgili AB mevzuatına başvurulması önem arz etmektedir.

Geçiş Döneminde kapsamdaki bütün ürünler için hem doğrudan hem de dolaylı emisyonlar raporlanacaktır. Ana uygulama döneminde ise SKDM Tüzüğü Ek II'de listelenen ürünler için yalnızca doğrudan emisyonlar hesaplanacak ve dikkate alınacaktır.

*** Karbon ayak izi: Bir ürünün üretilmesi veya bir faaliyetin gerçekleşmesi için gerçekleşmesi gereken sera gazı emisyonlarının toplamı olarak tanımlanabilir. Karbon ayak izi kapsamında Dünya'da birden fazla kullanılan standart bulunmaktadır. Her bir standardın karbon/emisyon hesabına dahil ettiği üretim aşaması ve girdileri farklı olduğu gibi kimi standart tesis emisyonuna kimi de ürün emisyonuna ilişkindir. ANCAK, SKDM kapsamında herhangi bir karbon ayak izi ölçüm standardı kabul edilmemektedir. SKDM kapsamında emisyonların hesaplanması/izlenmesi için kullanılacak metodoloji yine SKDM mevzuatıyla belirlenmiştir. (31 Aralık 2024'e kadar metodolojiyle ilgili birtakım esneklikler sağlanacağı belirtilmekle (Uygulama Tüzüğü Madde 4(2)) birlikte bu geçiş sürecinde çok kısa bir dönem için uygulanacaktır ve bu istisna uygulamanın nasıl olacağı da net değildir.)*

İlke olarak, gömülü emisyonlar ürünün üçüncü ülke tesislerinde üretiminden kaynaklanan gerçekleşen emisyon verisi esas alınarak hesaplanacaktır. Ancak geçiş döneminde Komisyon tarafından yayımlanacak **varsayılan değerlerin** kullanımına ilişkin istisnalar tanımlanmıştır:

- Karmaşık ürünler söz konusu olduğunda, ürüne gömülü toplam emisyonların %20'sini aşmadığı sürece girdi ve alt üretim süreçleri (sub-process) kaynaklı emisyonlar (Md. 5)
- Elektrik tüketiminden kaynaklanan dolaylı emisyonlar (üretimin gerçekleştiği ülke elektrik şebekesinin karbon yoğunluğu)

(Tesis içinde elektriğini kendisi üreten üreticiler veya Elektrik Tedarik Sözleşmesi (Power Purchase Agreement) çerçevesinde kullandığı elektriği doğrudan bir enerji şirketinden temin eden üreticiler gerçek emisyon değerlerini kullanabileceklerdir. (YEK-G benzeri coğrafi kaynak belgelerinin kullanımına bu aşamada izin verilmemektedir.))

Varsayılan değerler, Komisyon tarafından, uygulama yönetmeliğinin resmen yayımlanmasının ardından rehber dokümanlarla birlikte paylaşılacaktır.

Geçiş Dönemi için firmaların veri paylaşımında istenilmesi halinde kullanılmak üzere Komisyon tarafından bir excel şablonu hazırlanmıştır. Şablona [buradan](#) ulaşabilirsiniz.

Ürün SKDM kapsamında değil ancak müşteri karbon ayak izi belgesi istiyor?

Hangi belgeyi, standardı istediği netleştirilmelidir.

İşbu not, SKDM uygulamasına ilişkin temel düzeyde bilgi vermek üzere oluşturulmuştur. Uygulamaya ilişkin birçok detaya ve unsura yer verilmemiş olup tam bilgi edinilmesi için ilgili AB mevzuatına başvurulması önem arz etmektedir.

Web'de bazı hesaplama araçları ücretsiz veya ücretli bazı uygulamalar bulunduğu gibi dışarıdan hizmet almak da tercihe bağlıdır.

SKDM dışında istenen raporlama gönüllü uygulama olduğundan müşteri bir belge/sertifika adı vermedi ise ve özellikle AB'de yerleşik bir firmadan alınmasını şart koşmuyor ise piyasada hizmet veren firmalardan alınabilir. Öte yandan hizmet verenin yetkinliğinden emin olunamıyorsa AB'de yerleşik akreditasyon kuruluşlarından veya TÜRKAK'dan akredite kuruluşlardan hizmet alınması bu sorunun çözümünde yardımcı olabilecektir.